

Ze begonnen allemaal op straat, nu staan ze voor de duizendste keer samen op de planken. De Amsterdam Klezmer Band bestaat 15 jaar.

Een goocheme band met flair

Stan Rijnen

Er is nauwelijks een land of festival waar ze niet hebben gespeeld. Van Duitsland tot Canada, van Lowlands tot Sziget, overal bouwde de Amsterdam Klezmer Band een klinkende live-reputatie op. Vanavond viert de groep haar vijftiende verjaardag met het duizendste concert, in Paradiso Amsterdam. Of tewel in Mokum, niet voor niets de titel van hun nieuwste album.

“Mokum is ook het Jiddische woord voor ‘stad’. Daar is het allemaal op straat begonnen”, vertelt saxofonist en zanger Job Chajes (1972) in Krasnapolsky. De geschiedenis herhaalt zich op onvermoede wijze. Adolph Wilhelm Krasnapolsky wiens familie uit Kiev kwam, kocht in 1865 het toenmalige Poolse Koffiehuis aan de Dam en maakte er een bloeiende zaak van. De Amsterdam Klezmer Band ontwikkelde zich sinds 1996 van een straattrio tot een gerenommeerde liveband die nu tot de wereldtop van de klezmer- en Balkanmuziekscene behoort.

De zevenkoppige formatie verwierf zich een fervente aanhang in Nederland, Europa en ver daarbuiten. “Klezmer”, zegt Chajes, “is simpel gesteld Oost-Europese, Jiddische instrumentale feestmuziek. Het repertoire werd vanuit de plaatselijke volksmuziek vertaald door Joodse muzikanten. Die speelden het op hun eigen manier.”

Met trompettist Gijs Levelt, zanger Alec Kopyt en trombonist Joost van der Linden vertegenwoordigt Chajes de Joodse roots in de groep: “In mijn jeugd luisterde ik naar The Beatles en Boudewijn de Groot. Pas na mijn puberteit kwam ik in aanraking met Jiddische muziek. Ik kende wel ‘Hava Naguila’ en ‘Bei mir bist du schön’ maar daar hield het ongeveer mee op. Toen ik zelf klezmer ging spelen maakte dat op eens een sterk gevoel los, werd het mijn muziek.”

Los van haar livereputatie vertegenwoordigt de Amsterdam Klezmer Band een verzameling virtuoze musici. De bandleden komen zowel van de straat als van het conservatorium en verdienen eerder hun sporen in andere disciplines als jazz, funk, hip-hop en latin. Sommigen speelden bij Normaal, anderen in Jammah Tamamah, De Luie Hond, Bernie's Lounge en StriCat.

Met Theo van Tol (accordeon), Jas-

Vijftien jaar Amsterdam Klezmer Band: ‘Dj’s draaien ons plat’.

FOTO AMSTERDAM KLEZMER BAND

per de Beer (bas) en Janfie van Strien (klarinet) groeide een onverwoestbare *magnificent seven*. Ieder voor zich excelleren ze op hun instrument, gelijktijdig versmelten ze tot een organisch geheel. Hun kracht schuilt in de trefzekere manier waarmee ze met vlotte verfstreken een veelkleurig palet aan stijlen mengen. “De blazerssectie kan snel schakelen, van Jamaicaanse ska naar Servische blaas-muziek”, aldus Job Chajes. Maar het creatieve proces verloopt niet altijd even soepel: “Als ceremoniemeester moet ik waken voor ritme, vaart en afwisseling. Je zult als in een huwelijk compromissen moeten sluiten. We moeten allemaal kunnen soleren en iedereen wil ook zijn eigen composities spelen.”

Het andere geheim van de band

schuilt in het gemak waarmee ze een breed publiek van pop-, jazz- en world-liefhebbers bij de lurven pakken. Recensies reppen van ‘Opzweepend en ontroerend’ of ‘Dansen, lachen en uit je dak gaan’. Even vanzelfsprekend staan ze op North Sea Jazz, Lowlands en Festival Mundial.

Chajes: “Op Pinkpop na hebben we op alle grote festivals in Nederland gestaan. Het is superfijn dat je kunt blijven spelen. Je bestaat bij de gratie van het publiek, maar we hoeven toch niet alleen op klezmerfestivals te spelen? Ik denk dat er de laatste jaren in Nederland, ook in de popmuziek, een andere cultuur is ontstaan. Van samenwerking tussen uiteenlopende muzikanten die elkaar wat gunnen – denk aan Kytteman. Bovendien worden er minder platen ver-

‘North Sea Jazz, Lowlands, we staan op alle festivals’

kocht en worden liveconcerten steeds belangrijker”.

Ook onder collegamuzikanten is de Amsterdam Klezmer Band geliefd. Hun nummers worden regelmatig gecoverd als remix-materiaal bij dj’s. Chajes: “Zeven jaar geleden kwamen wij nog op het tweede plan, dj’s waren koning. Ik vind ze te gek, maar muziek is muziek en die moet gemaakt worden. Clubeigenaren stellen dj’s nog steeds

boven musici. Bandjes moeten tussen half negen en elf uur spelen, daarna komt immers de dj. Ik heb veel respect voor ze maar ik vind dat een avond pas echt leuk wordt als er live muziek wordt gemaakt.”

Toch heeft de band juist veel aan dj’s te danken. In 2006 betekende het album ‘Remix’ de doorbraak voor de Amsterdam Klezmer Band. Juist die kwam uit met producties van onder meer de gerenommeerde Duitse dj Shantel en het Nederlandse duo C-mon & Kipsky. “Er zijn heel veel dj’s die ons draaien. In België heb je Balkan Traffic, in Berlijn Balkan Beats en Russendisko; Schwarze Katze uit Bochum draait ons plat. In Frankrijk heb je dj Click en dj Tagada in Parijs. Overal waar we spelen roepen ze steevast: ‘Ik draai altijd dat en dat nummer van jullie’. Zelfs op feestjes in Australië en Brazilië worden we gedraaid”, aldus Chajes.

Wellicht is het juist het omnivore karakter van klezmer dat zo aanspreekt. Melancholisch getinte feestmuziek voor bruiloften en partijen zoals die in het 19de-eeuwse Oost-Europa geklonken heeft. Gespeeld door rondtrekkende Joodse muzikanten – de ‘klezmerim’ – die alles in hun muziek absorbeerden wat ze voor de voeten kwamen. Zij het nu uitgevoerd in hedendaagse mix-versies.

Daarmee krijgt ‘Mokum’ als symbolische vrijhaven voor andersdenkenden uit de hele wereld een actuele betekenis. In eigen land vervolgd om geloofs- of politieke overtuigingen, vonden sinds de 17de eeuw Joden, Hugenoten, kunstenaars en vrijdenkers er een toevluchtsoord. Die hang naar vrijheid, gecombineerd met de creatie van een welkom thuis vormt de grondtoon van de Amsterdam Klezmer Band.

Op hun nieuwste album herleeft de klezmertraditie in een mondiale smeltkroes: Balkanblues omarmt een zompige vierkwartsmaat met Jiddische ladder, afgewisseld door een snelle sirba die weer aansluit op een regelrechte Jordaanrap. Niet alleen op cd maar ook de komende maanden in het clubcircuit te beleven.

Tournee: Vanavond Paradiso (Amsterdam), 21/1- Lux (Nijmegen), 28/1- Grounds (Rotterdam) daarna door het hele land: info www.amsterdam-klezmerband.com

Cd: ‘Mokum’ van Amsterdam Klezmer Band (Essay Recordings)

musical

Recht in de roos van de zielepijn

Next to normal

Joop van den Ende theaterproducties, gezien: 16/1Amsterdam, www.musicals.nl

Het gaat slecht met Diana Goodman: pillencocktails, gesprekstherapieën, hypnosepogingen en zestien jaar hoge pieken, maar vooral diepe dalen heeft ze achter de rug na een onverwerkt trauma. Niet alleen zij, maar haar hele gezin lijdt eronder. Daarom is haar psychiater voor elektroshocktherapie. Een enorme stap, maar het is haar laatste hoop. Vlak

voor de pauze in de voorstelling ‘Next to normal’ tekent ze voor toetsing.

Niet vreemd dat het publiek stilletjes richting foyer schuift. Nauwelijks gemompel, druk denkende hoofden, harten vol van empathie. ‘Next to normal’ (VS, 2009) sloeg in New York in als een bom, ondanks de gewaagde onderwerpkeuze: psychiatrische problemen. Het taboe hierop is in de VS waarschijnlijk groter dan in Nederland, maar ook hier is nog een lange weg te gaan tot volledige acceptatie. Deze voorstelling kan daarbij helpen, omdat je meeleeft

met een ‘normaal’ gezin dat er onder lijdt. Maar het is allesbehalve vormingstheater.

Het zijn het verhaal en de personages die je bij de keel grijpen. Het script (Brian Yorkey) wordt niet melodramatisch verteld. Het toont niet zozeer het groteske flippen van een vrouw met manische en depressieve buien. ‘Next to normal’ is subtieler en gestileerder, tegen het afstandelijke aan, maar daardoor soms ineens helemaal recht in de roos van de zielepijn. Het perspectief ligt vaak bij Diana (indrukwekkend gespeeld door Simone Kleinsma). Daardoor lij-

ken vaak de mensen om haar heen de niet-normalen, de mensen die niet de verschijningen zien die zij (Diana) en wij wél zien. Wie is er dan gek?

De wending aan het einde is wat abrupt, en niet helemaal geloofwaardig door schijnbaar schemerend geluk. Maar je voelt als publiek inmiddels ook dat onder het leven van deze mensen een bom ligt, voor altijd. De spanning blijft dus. En het besef dat liefde niet alle pijn kan dragen.

Naast het sterke spel en de indringende regie (Paul Eenens) maken de prachtige composities (Tom Kitt), uitgevoerd door een kleine, stevige

band, de emoties diep voelbaar. Veel singer-songwriterachtige nummers afgewisseld door pop/rocksongs en ingetogen, hoog gezongen coupletten. En tussendoor regent het mooie zinnen (vertaling Daniël Cohen) die je aan het denken blijven zetten.

Er is een neiging bij het publiek om goede theatervoorstellingen met muziek en liedjes ‘muziektheater’ te noemen. Alsof het predicaat ‘musical’ een lager niveau impliceert. Laten we er niet omheen draaien: ‘Next to normal’ is gewoon een goede, inhoudelijke musical.

Bianca Bartels